

Ujistuji redakci Národa, že již svou zodpovědnost před budoucností unesu velmi snadno vnitřně i vnějškově. Jsem osobnost, mám své přesvědčení, svůj charakter, své dílo, svou tvorbu a na listě své dobré jméno. Hůře bude s redakcí Národa, až půjde o zodpovědnost za řevnivě škorpění, jemuž se oddává, místo aby hleděla kladně povznést list, který chce býti reprezentačním orgánem obrozených živlů celé veliké politické strany a jest, měřen touto měrou, prostě žalostný. Tu si obrátí kdosi v budoucnosti poslední stránku Národa, přečte tam jméno Jan Kamelský jako redaktora a podle nálady: buď se usměje nebo zakleje.

Pan Jan Thon

poslal mně objemnou repliku na p. Brtníkovu recenzi jeho vydání Sabinova, a když jsem mu přátelsky vysvětlil, proč nemohu ji otisknouti, přebásnil ji a donesl ji za tepla do Národa, omastiv ji několika urážkami Kmene, patrně aby byla stravitelnější čtenářstvu tohoto nekulturnějšího veletýdeníku. Vyškrtl z ní však opatrně passus, v němž uznával oprávněnost kterési výtky p. Brtníkovy, omlouvaje se jen tím, že nakladatel Laichter seškrtal mu Poznámky na pětinu. Pan Thon domnívá se, že mne kompromituje, uveřejnil-li z mého dopisu místo, kde pravím, že „Kmen nemá být orgán diskusí a že nechce diskusemi rozkolísavati čtenáře“; p. Thonovi zdá se to neslučitelným s kritičností. Pan Thon se mylí: kritika není diskuse, nýbrž z dá se to neslučitelným s kritičností. Pan Thon se mylí: kritika není diskuse, nýbrž ač má-li být plodná a tvůrčí. To jest v zemích opravdové kultury literární tak vyjednáno, jako že dvakrát dvě jsou čtyři.

Jan Herben šedesátníkem

Dr Jan Herben dovršil 7. května šedesát let svého činného života, rozděleného mezi publicistiku a beletrii. Herben jest znám široké veřejnosti české hlavně jako redaktor deníku Času, potlačeného za nynější války světové, a jako novinový vykladatel a obhájce politického i literárního programu realistického; a sympatie politické, sympatie s Herbenem novinářem, polemikem, kritikem bývají podkladem a často i příčinou sympatií k Herbenovi beletristovi. Literární přesvědčení a myšlenky Herbenovy ukazují jasně i dnes ještě ke svému moravskému původu bartošovskému; jako žák lidopisce a lidoznalce Františka Bartoše vssál v sebe Herben ideje národnostní vylučnosti na podkladě lidového konservativismu a ideje tyto projevoval záhy i polemicky jako odpůrce Vrchlického a „kosmopolitické“ školy lumírovské na konci let sedmdesátých a na počátku let osmdesátých, i organizačně jako redaktor a vydavatel (s Janem Hudcem) básnických almanachů moravských, kde soustředila se mládež „slovanského“ citění básnického. (Tato část činnosti Herbenovy byla osvětlena nejnoveji literárně historickými pracemi prof. Ferdinanda Strejčka.) Tyto ideje Herbenovy působením Masarykovým později patrně zkonkretněly, ale zúžily se také postupem let nejednou v umíněnou nechápavost moderních problémů historicky vědných i umělecky vývojných. Historik svým odborným vzděláním vysokoškolským, zahloboval se Herben zvláště od devadesátých let rád v studium české reformace náboženské a odvodil si z ní, po mém soudu spíše

mechanicky než tvořivě, abstraktně tradiční sudidlo pro přítomnost literární, politickou, náboženskou i filosofickou. 231

Vedle činnosti novinářské rostlo a postupovalo i beletristické dílo Herbenovo. První jeho sbírky byly feuilletonistické obrázky a kresby slováckého lidu i slovácké přírody: *Moravské obrázky* (1889), *Slovácké děti* (1890) a *Na dědině* (1893), nenáročné črty místy milé srdečné pohody, všude pěkného ryziho jazyka, který se vmlouvá i dnes v mysl čtenářovu; vliv Turgeněvových Zápisků lovcových již zde místy proniká. Vrcholem posavadní beletristické tvorby Herbenovu jest románová kronika rodiny slováckého odrodilce od lidu, z něhož vzešel, *Do lřetiho a čtvrtého pokolení* (1892). Herbenovi plní se tu v rozkladu rodinném zákon spravedlivého trestu, mstícího na dětech viny rodičů; a život rodiny jest mu zámkou k malbě života celého kraje. Herben přepracovává a rozšiřuje své dílo od r. 1908; vrátím se k němu obširným kritickým rozborem, jakmile bude ukončeno, neboť — a to jest charakteristické při množství jeho chvalořečnicků — po stránce *umělecky tvořivé* posud zhodnoceno nebylo; není vůbec ani o Herbenově činnosti celkové a osobnosti jeho, ani o jeho díle beletristickém hlubší studie literárně vědné. Pak bude možno teprve rozhodnouti, v čem jest opravdový význam jeho: zda v živlu *naukovém*, v studiích lidopisných a kulturně historických, nebo *básnický tvůrčí*. *Hostišov* z r. 1907 jest sbírka svěřích črt a obrazů z kraje votického: lovcovy dojmy z lesů a poli střídají se se vzpomínkami na nábožensko-národní reformační minulost Tábořska a s úvahami o smyslu dějin českých a příčinách katastrofy bělohorské. Činnost Herbenovu doplňuje kniha pro mládež *Bratr Jan Paleček* a historická studie o nekritickém svatořečení Jana z Pomuka.

Nesouhlasil jsem v minulosti a budu pravděpodobně nesouhlasiti i v budoucnosti s mnohou myšlenkou a s mnohým názorem Herbenovým; můj soud o něm odchyluje se od konvenčního soudu i stoupencův i nepřátel Herbenových, a doufám, z dobrých důvodů opravdu kritických. Ale to všechno není příčinou, proč bych nemohl pozdraviti jej v jeho jubilejní den a přátí mu všeho zdaru do nové desítky životní: odpůrce není nepřítel, a odpůrce, je-li sám osobnost, má právo vzdáti úctu osobnosti druhého jako žádati ji pro sebe.

Gustav Jaroš (Gamma)

naplnil v polovině května padesátiletí svého života. Padesáté narozeniny Jarošovy minuly tuším bez povšimnutí žurnalistikou, a jest možno jen záviděti toho Jarošovi: v době, kdy jest hlučně vytrubována každá nula, kdy slovo tištěné jest zprostředkováno jako nikdy předtím, jest krásné, že byl Jaroš, opravdový a jadrný člověk jako málokdo mezi námi, nepřítel fráze opravdu sršatý již od věku jinošského, uctěn bezděky tímto carlylovským mlčením; že nebylo rozrušeno ono blaživé ovzduší, v němž zraje nejlépe dílo. A Jaroš neřekl posud konečného slova svého, čímž nepravím, že nemá za sebou práci; má ji, neboť jiný byl by ji rozředil do svazků a svazků, kde on, stručný, zhustil ji v několik statí a úvah. Na počátku devadesátých let vydal G. Jaroš dvě knihy, původní koncepci i výrazem, sbírky povídek *Publikáni a hřišníci*, knihu nejen soucitu sociálního, ale i sociálního zoru a sociální poesie, a veršovanou burlesku *Slávu*, cuchající pozlátko s t. zv. idyly